

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНЕ СТ. 132-1 КУПАП

PRACTICAL ASPECTS OF BRINGING ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITY FOR THE OFFENSE PROVIDED FOR BY ART. 132-1 OF THE CODE OF UKRAINE ON ADMINISTRATIVE OFFENSES

Ярова Р.В., к.ю.н., доцент кафедри конституційного
та адміністративного права,
декан факультету економіки та права
Національний транспортний університет

Стаття присвячена актуальним питанням адміністративної відповідальності за порушення передбачені ст. 132-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема встановлених законодавством габаритно-вагових норм під час руху великогабаритними і великогабовими транспортними засобами автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами. Дане правопорушення може фіксуватися або уповноваженою особою в зоні стаціонарного габаритно-вагового контролю або в автоматичному режимі (за допомогою комплексу технічних засобів автоматичного визначення вагових, габаритних та інших параметрів транспортного засобу з функціями фотозйомки та/або відеозапису, що функціонують згідно із законодавством про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах). Встановлено, що немає законодавчого визначення поняття «триваюче правопорушення», але даний термін вживається в нормативно-правових актах (зокрема КУПАП) та на практиці. З метою дослідження поняття «триваюче правопорушення» проаналізовано цілий ряд підзаконних нормативно-правових актів, судову практику тощо. На основі цього виділено ознаки триваючого правопорушення та охарактеризовано особливості притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, передбачене ст. 132-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема, яке зафіксовано в автоматичному режимі. В статті містяться практичні рекомендації щодо змін до законодавства, метою яких є врегулювання притягнення до адміністративної відповідальності за дане правопорушення, зафіксоване в автоматичному режимі, наприклад, передбачити певний механізм повідомлення водія або іншої «відповідальної» особи про подальшу заборону руху транспортного засобу.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративне правопорушення, триваюче правопорушення, правопорушення зафіксоване в автоматичному режимі, ознаки триваючого правопорушення.

The article is devoted to topical issues of administrative responsibility for violations of Art. 132-1 of the Code of Ukraine on administrative offenses, in particular, the dimensions and weight norms established by the legislation during the movement of large-sized and heavy vehicles on roads, streets and railway crossings. This offense can be recorded either by an authorized person in the area of stationary dimensional and weight control or in automatic mode (with the help of a complex of technical means of automatic determination of weight, dimensional and other parameters of the vehicle with photo and/or video recording functions that operate in accordance with the legislation on information protection in information and telecommunication systems). It was established that there is no legal definition of the concept of «ongoing offense», but this term is used in normative legal acts (in particular, the Code of Criminal Procedure) and in practice. In order to study the concept of «ongoing offense», a number of subordinate legal acts, court practice, etc. were analyzed. On the basis of this, the signs of an ongoing offense were identified and the features of bringing to administrative responsibility for the offense were characterized, provided for in Art. 132-1 of the Code of Ukraine on administrative offenses, in particular, which is recorded automatically. The article contains practical recommendations on changes to the legislation, the purpose of which is to regulate bringing to administrative responsibility for this offense recorded in automatic mode, for example, to provide a certain mechanism for notifying the driver or another «responsible» person about the further prohibition of the movement of the vehicle.

Key words: administrative liability, administrative offense, ongoing offense, offense recorded in automatic mode, signs of ongoing offence.

В умовах збройної агресії російської федерації, запровадження воєнного стану значно зросла кількість перевезень вантажів саме автомобільним транспортом. Вантажні перевезення є основою національної економіки та національної безпеки України. Беззаперечним є той факт, що достатньо часто транспортні засоби недобросовісні перевізники «перевантажують», що призводить до значної в тому числі матеріальної шкоди, адже пошкоджується дорожнє полотно на відновлення якого потрібні значні фінансові і не лише ресурси.

Ч. 2 ст. 132-1 КУПАП передбачає адміністративну відповідальність за порушення встановлених законодавством габаритно-вагових норм під час руху великогабаритними і великогабовими транспортними засобами автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами [1].

Фактично дане правопорушення (саме перевищення встановлених законодавством габаритно-вагових норм під час руху) може фіксуватися:

– або уповноваженою особою в зоні стаціонарного габаритно-вагового контролю

– або в автоматичному режимі (за допомогою комплексу технічних засобів автоматичного визначення вагових, габаритних та інших параметрів транспортного засобу з функціями фотозйомки та/або відеозапису, що функціо-

нують згідно із законодавством про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах).

Отже, якщо вагові параметри транспортного засобу перевищують нормативно-вагові та/або габаритні параметри транспортних засобів на певній ділянці, то це є порушенням пункту 22.5 Правил дорожнього руху України [2], адміністративна відповідальність за яке передбачена ч. 2 ст. 132-1 КУПАП [1]. Як зазначалося, фіксувати дане правопорушення можуть уповноважені особи Уктранспезпеки та працівники Національної поліції або дане правопорушення може фіксуватися в автоматичному режимі. Протягом руху транспортного засобу з точки А в точку В може бути встановлено декілька комплексів технічних засобів автоматичного визначення вагових, габаритних та інших параметрів або декілька стаціонарних пунктів габаритно-вагового контролю, тобто правопорушення може фіксуватися декілька разів і особа притягнута до відповідальності одного виду за одне й те ж саме правопорушення – рух транспортного засобу із перевищенням нормативних параметрів, визначених п. 22.5 Правил дорожнього руху України [2], що прямо суперечить ст. 61 Конституції України [3].

Чинний КУПАП не дає законодавчого визначення дефініції «триваючого правопорушення» або «правопорушення,

що триває». Відповідно до ст. 38 КУаАП адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при *триваючому правопорушенні* – не пізніше як через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення відповідно до цього Кодексу підвідомчі суду (судді) [1]. Отже, враховуючи вимоги ст. 38 КУаАП адміністративні правопорушення поділяються на триваючі правопорушення та правопорушення, що мають разовий характер. Для того, щоб визначити поняття триваючого правопорушення, необхідно виділити його ознаки.

Відповідно до Листа Міністерства юстиції від 02.08.2013. № 6802-0-4-13/11 щодо надання роз'яснень положень КУаАП повідомляється наступне: «Чинний КУаАП не містить визначення поняття «триваюче» правопорушення. Проте в теорії адміністративного права триваючими визначаються правопорушення, які, почавшись з якоїсь протиправної дії або бездіяльності, здійснюються потім безперервно шляхом невиконання обов'язку. Початковим моментом такого діяння може бути активна дія або бездіяльність, коли винний або не виконує конкретний покладений на нього обов'язок, або виконує його неповністю чи неналежним чином» [4].

Визначення поняття триваючого правопорушення також міститься в листі Міністерства доходів і зборів від 13.05.2013 р. № 1101/Н/99-99-15-04-01-14 [5]. Зокрема зазначено, що триваючі правопорушення припиняються, якщо факт цих правопорушень виявлено компетентним органом при проведенні перевірок.

У постанові Верховного Суду від 05 вересня 2018 року у справі №569/15894/15-а, зазначено: «триваюче правопорушення – це проступок, пов'язаний з тривалим, неперервним невиконанням обов'язків, передбачених законом. Тобто, триваючі правопорушення характеризуються тим, що особа, яка вчинила якісь певні дії чи бездіяльність, перебуває надалі у стані безперервного продовження цих дій (бездіяльності). Ці дії безперервно порушують закон протягом якогось часу. Іноді такий стан продовжується значний час і увесь час винний безперервно вчиняє правопорушення у вигляді невиконання покладених на нього обов'язків. Триваюче правопорушення припиняється лише у випадку усунення стану за якого об'єктивно існує цей обов'язок, виконанням обов'язку відповідним суб'єктом або припиненням дії відповідної норми закону [6].

Отже, ознаками триваючого правопорушення є:

- 1) воно вчиняється протягом більш-менш тривалого часу;
- 2) воно характеризується безперервним здійснення єдиного діяння;
- 3) воно пов'язане з довготривалим, безперервним невиконанням обов'язків, передбачених правовою нормою;
- 4) особа, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність далі продовжує безперервно вчиняти зазначену дію чи бездіяльність. Ці дії чи бездіяльність безперервно порушують закон протягом якогось часу;
- 5) вони припиняються:
 - лише у випадку усунення стану за якого об'єктивно існує цей обов'язок;
 - виконанням обов'язку відповідним суб'єктом;
 - припиненням дії відповідної норми закону;
 - якщо факт цих правопорушень виявлено компетентним органом при проведенні перевірки і винна особа притягається до відповідальності.

Безумовно даний вид правопорушення підпадає під ознаку триваючого, тому що характеризується довготривалим, безперервним невиконанням обов'язків, передбачених правовою нормою. Важливою ознакою триваючого правопорушення є момент, коли воно припиняється. Виходячи із теорії та практики застосування норм адмі-

ністративного права триваюче правопорушення припиняється у випадку встановлення компетентним органом факту правопорушення та притягнення винного до відповідальності. На нашу думку дане правило не можна застосовувати у випадку автоматичної фіксації порушень передбачених ст. 132-1 КУаАП (адже протягом руху транспортного засобу може бути декілька комплексів технічних засобів автоматичного визначення вагових, габаритних та інших параметрів або декілька стаціонарних пунктів габаритно-вагового контролю, тобто правопорушення може фіксуватися декілька разів і особа притягтися до відповідальності одного виду за одне й те ж саме правопорушення).

Завданням притягнення до відповідальності за даний вид правопорушення є в тому числі зберігання дорожнього покриття в належному стані. Але водій протягом маршруту слідування навіть може не знати, що він вчиняє правопорушення, сам факт накладення стягнення не робить транспортний засіб «легшим», водій далі свідомо чи несвідомо порушує правила дорожнього руху, завдає шкоди дорожньому покриттю.

Відповідно до п. 2.4.2 Правил дорожнього руху України у разі виявлення під час здійснення габаритно-вагового контролю невідповідності фактичних вагових та/або габаритних параметрів установленим нормам і правилам, рух такого транспортного засобу та/або причепа забороняється до отримання в установленому порядку дозволу на проїзд автомобільними дорогами транспортних засобів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні, про що складається відповідний акт [2]. Зрозуміло, що при автоматичній фіксації правопорушення, передбаченого частиною 2 ст. 132-1 КУаАП дана норма не виконується, транспортний засіб далі продовжує рух і наносить шкоду дорожньому покриттю, це також може привести до повторного притягнення особи до відповідальності та накладення адміністративного стягнення за одне й те ж порушення.

Відповідно до Наказу Міністерства внутрішніх справ від 07.11.2015 р. № 1395 «Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі» [7] передбачено тимчасове затримання транспортного засобу, яке проводиться поліцейським відповідно до Порядку тимчасового затримання працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції транспортних засобів та їх зберігання, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2008 року № 1102 [8], у разі наявності в нього підстав вважати, що водієм учинено порушення, передбачені статтями 132⁻¹, КУаАП. Тобто, якщо правопорушення, передбачене ст. 132-1 КУаАП фіксується не автоматичною режимі, то виконується вимога п.2.4.2 Правил дорожнього руху України, якщо в автоматичному – не виконується.

Крім того, відповідно до Порядку здійснення габаритно-вагового контролю та справляння плати за проїзд автомобільними дорогами загального користування транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, вагові та/або габаритні параметри яких перевищують нормативні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 червня 2007 р. № 879 [9], у разі виявлення факту перевищення вагових та/або габаритних параметрів транспортного засобу під час руху без дозволу на рух або у разі здійснення руху з порушенням умов, визначених у дозволі на рух, подальший рух такого транспортного засобу забороняється до усунення порушення шляхом отримання дозволу на рух за пройденою частину маршруту або повного (часткового) перевантаження вантажу, що перевозиться в інший транспортний засіб, з подальшим підтвердженням дотримання вагових та/або габаритних параметрів, установлених законодавством, або отримання

дозволу на рух на весь маршрут. При автоматичній фіксації правопорушення, передбаченого ст. 132-1 КУпАП дана вимога також не дотримується.

Тобто, якщо зафіксований проїзд перевантажених транспортних засобів на стаціонарному пункті габаритно-вагового контролю то рух транспортного засобу забороняється, можливе тимчасове затримання транспортного засобу. Якщо ж дане правопорушення фіксується за допомогою система фіксації адміністративних правопорушень у сфері безпеки на автомобільному транспорті в автоматичному режимі, транспортний засіб далі продовжує рух і сам факт притягнення особи до відповідальності, навіть декілька раз за одне і теж саме правопорушення не виконує свого основного призначення – припинення правопорушення.

У зв'язку з цим необхідно внести відповідні зміни до законодавства, відповідно ст. 14-3 КУпАП, передбачити певний механізм повідомлення водія або іншої «відповідальної» особи про подальшу заборону руху. Також необхідно внести відповідні зміни до Порядку фіксації адміністративних правопорушень у сфері безпеки на автомобільному транспорті в автоматичному режимі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2019 р. № 1174 [10] та до Інструкції з оформлення

уповноваженими посадовими особами Державної служби України з безпеки на транспорті матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті, зафіксовані не в автоматичному режимі, затвердженої наказом Міністерства інфраструктури від 27.09.2021 р. № 512 [11].

На нашу думку адміністративне правопорушення, передбачене частиною 2 ст. 132-1 КУпАП, зафіксоване в автоматичному режимі протягом маршруту слідування і перевезення одного і того ж вантажу є триваючим. Адже триваюче правопорушення характеризується тим, що особа, яка вчинила якісь певні дії чи бездіяльність, перебуває надалі у стані безперервного продовження цих дій (бездіяльності). Ці дії безперервно порушують закон протягом якось часу (протягом маршруту слідування транспортного засобу). В даному випадку необхідно не просто фіксувати факт порушення, а й передбачити законодавством можливість заборони подальшого руху транспортного засобу за аналогією фіксування даного правопорушення на стаціонарних пунктах габаритно-вагового контролю. Якщо просто фіксувати порушення, накладати адміністративне стягнення і далі дозволяти рух перевантаженого транспортного засобу – це фактично давати дозвіл на вчинення правопорушення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 12 липня 1984 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
2. Про Правила дорожнього руху : Постанова Кабінету Міністрів від 10 жовтня 2001 р. № 1306. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001>.
3. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v6802323-13>.
4. Щодо надання роз'яснень положень КУпАП : Лист Міністерства юстиції від 02.08.2013. № 6802-0-4-13/11 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v6802323-13>.
5. Щодо порядку застосування адміністративного стягнення : Лист Міністерства доходів і зборів від 13.05.2013 р. № 1101/Н/99-99-15-04-01-14. URL: <https://online.dktk.ua/2013/39/59130>.
6. Постанова Верховного Суду від 05 вересня 2018 року у справі №569/15894/15-а. URL: https://protocol.ua/ua/postanova_kas_vp_vid_05_09_2018_roku_u_spravі_569_15894_15_a/.
7. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : Наказ Міністерства внутрішніх справ від 07.11.2015 р. № 1395. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15>.
8. Про затвердження Порядку тимчасового затримання працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції транспортних засобів та їх зберігання : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2008 року № 1102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-2008-%D0%BF>.
9. Порядок здійснення габаритно-вагового контролю та справляння плати за проїзд автомобільними дорогами загального користування транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, вагові та/або габаритні параметри яких перевищують нормативні : Постановою Кабінету Міністрів України від 27 червня 2007 р. № 879. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/84352042>.
10. Деякі питання фіксації порушень законодавства про автомобільний транспорт : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2019 р. № 1174. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1174-2019-%D0%BF>.
11. Про затвердження інструкцій з оформлення уповноваженими посадовими особами Державної служби України з безпеки на транспорті матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті : Наказ Міністерства інфраструктури від 27.09.2021 р. №512. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1286-21>.